

Predslav

Existoval počas uplynulých storočí a existuje aj teraz nejaký vzťah medzi dielami lotrinského kňaza, ktorý zomrel v roku 1640, a pedagogickou prácou Kongregácie Notre-Dame, ktorú založil na výchovu dievčat? Túto otázku si kladie autorka tejto knihy Marie-Claire Tihon. Na základe faktov vybraných zo života a diela sv. Petra Fouriera dáva na ňu jednoznačne pozitívnu odpoveď, aj keď necháva tak trochu v tieni niektoré ďalšie aspekty. Život človeka, ktorý bol veľkým učiteľom a svätcom, sa nedá zachytiť v nejakej priamočiarej biografii. Autorka zaznamenáva životnú cestu kňaza, ktorého vplyv čoskoro duchovne i časovo značne presiahne okolie lotrinského Mirecourtu, kde sa narodil, a Mattaincourtu, kde dlhodobo pôsobil ako kňaz. Dôsledne sa pridržiavala bohatej korešpondencie, ktorú posielal rehoľným sestrám, medzi nimi aj spoluzakladateľke Kongregácie Notre-Dame Alexii Le Clerc. Marie-Claire Tihon čerpala z archívov Alexiou založených domov. Analyzovala zakladateľov názor na nábožnosť ako prvý princíp výchovy, zdroje a formy jeho pedagogickej činnosti, vývoj, ktorý spozorovala v živote samotného Petra Fouriera, úctu, ktorú rehoľné sestry očividne prejavujú jeho myslienu. Postupne vykresľuje mimoriadnu láskavosť a výrazné črty jeho duchovnosti – prvky potrebné na vysvetlenie charizmy tohto človeka, ktorého už počas života volali „dobrým otcom z Mattaincourtu“.

K autorkiným zásluhám treba pripočítať citlivosť, s akou v textoch a postojoch Petra Fouriera odhaľuje vplyv vzdelania, ktoré nadobudol u jezuitských učiteľov v kolégiu v Pont-à-Mousson. Získal vďaka nemu optimizmus, taký odlišný od pesimizmu sv. Augustína, hoci sa pokladá za jeho žiaka. Rovnako ako páter Louis Richeom, poznamenáva Jean Bremond, prejavuje „mimoriadnu radosť“ vždy, keď nejaké dieťa prijme krst – taká veľká je jeho citlivosť.

Z pedagogickej praxe jezuitov Fourier zachováva, okrem iného, pravidelné stretnutia vychovávateľov. Pre sestry Notre-Dame sú to stretnutia raz za týždeň. Táto výmena skúseností nadobudnutých v triedach, ktoré sa môžu šíriť z jedného domu do druhého, zabezpečuje dobrú spoluprácu, vzájomné vzdelávanie sa, ktoré „vedie k radosti a spokojnosti“. Od jezuitov nepochybne pochádza aj dôraz na súťaživosť medzi žiakmi, ustavičné tréningy pamäti, vyučovanie formou otázka-odpoveď a napokon simultánna metóda vyučovania. Fourier do nej vnáša svoj osobný vklad: ak aj simultánnu metódu nevyňašiel, pridal k nej individuálny prístup. V pedagogických postupoch využíva rozmanité prostriedky. Tak ako jezuiti siahne po divadelných predstaveniach, v ktorých hrajú samotní žiaci, príležitostne aj on. Vyhranený zmysel pre organizáciu práce, na čo má mimoriadne nadanie, charakterizuje jeho spôsob výberu takého či onakého postupu, veľkú pružnosť v udržiavaní toho, čo považuje za správne nasmerovanie, nech by ho to stálo čokoľvek. Vždy sa podriaďoval názorom cirkevnej vrchnosti. Jednako nešetří námahou, aby presviedčal, a počíta pritom s časom, ktorý niekedy dokáže pozmeniť aj výslovné príkazy. Navyše, schopnosť vyjednávať, inteligencia, dôkladné vzdelanie robia z neho počas istého obzvlášť pohnutého obdobia poradcu lotrinských vojvodov, ktorí ho ochotne počúvali.

U Petra Fouriera sa osobitne prejavuje snaha rozvíjať vzdelávanie dievčat. Podľa neho je potrebné vzdelávať ich oddelene a nie spolu s chlapcami, ako to bolo zvykom vo vidieckych školách. Často však pripomína, že ich vzdelávanie má byť rovnocenné so vzdelávaním chlapcov. Najskôr by sa mali zaoberať katechizmom, pretože žiačky sú poväčšine vidiečanky bez dostatočnej náboženskej, ba dokonca akejkoľvek výchovy. V snahe prejaviť úctu tým, ktoré nazýva „učiteľkami“, pripomína príklad svätého Hieronyma, učiteľa malej Pauly. V tomto ohľade sa javí ako veľmi dôležité stretnutie s Alexiou Le Clerc, ako aj Fourierovo rozhodnutie vytvoriť s mladou Alexiou a štyrmi dievčatami, ktoré sa k nej pridali so zámerom vstúpiť do rehole, „dievčenskú školu“. Od roku 1598, keď otvorili prvú školu a potvrdilo sa učiteľské povolanie zakladateľky, sa rodia hlavné princípy toho, čo sa stáva Kongregáciou No-

tre-Dame. Tieto „apoštolky“, a tu vidíme odkaz na počiatky Cirkvi, plnia skutočne apoštolskú misiu. Marie-Claire Tihon dôkladne ukazuje obidve oblasti, v ktorých sa prejavuje Fourierova činnosť. Nemôže sa vyhnúť Rímom vnútenému uzatváraniu rehoľníčok do klauzúry, zatiaľ čo on chcel „otvorené domy“. Vďaka „nesmiernej húževnatosti“ získa od toulského biskupa potrebné povolenie na vykonávanie činnosti. Zároveň sa tvrdohlavo, „neoblomne“ nevzdáva svojich špecifických názorov na výchovu a formuluje regulu, neskôr ju sám doplní, ktorej sa sestry Notre-Dame budú musieť držať. Bude to kanonická rehoľa. Budú „kanoniskami sv. Augustína“ a zložia štvrtý sľub: venovať sa výchove dievčat. Rýchlo otvárajú domy, ktorých počet narastá, najprv v Lotrinsku a v Champagni. O dvadsať rokov neskôr Fourier na príkaz toulského biskupa reformuje upadajúce opátstva kanonikov sv. Augustína. Z tejto reformy vzíde nová kongregácia, kanonici Notre-Sauveur, ako paralelná inštitúcia k Notre-Dame. Ich kláštor vznikne najprv v Pont-à-Mousson a naozaj vyučujú mladých chlapcov a vzdelávajú kňazov. Z politických dôvodov Fourier trávi posledné štyri roky svojho života v exile v Gray neďaleko Dijonu, obklopený niekoľkými kanonikmi utečencami.

Autorka postupne odhaľuje to, čo tvorí originalitu Petra Fouriera. Vyzdvihuje prvky, ktoré v aktivitách vidieckeho kňaza predznamenávajú zakladateľa kongregácie učiteliek. Farníkov od začiatku rozdeľoval do skupín podľa pokročilosti v kresťanskom živote, a tieto skupiny pôsobili v školách Notre-Dame medzi žiakami. Hoci základ jeho pastoračnej činnosti predstavujú kázne a vysvetľovanie katechizmu, ani materiálne záležitosti nezanedbával: Fourier bojuje proti biede. Zapája sa do administratívnych a právnych záležitostí. Táto praktická stránka jeho osobnosti sa prejaví v inštrukciách a radách, ktoré dával sestrám Notre-Dame vo svojich príručkách o výchove prispôsobených každej sociálnej skupine, na ktorú sa výchova zameriavala. Prvotná úloha, tvrdí, je úloha rodičov, najmä matiek. Tento názor ho zblížuje so sv. Františkom Saleským: v rodine, akú by si prial, vidí „domácu cirkev“. Pri výchove detí, ako napokon pri formovaní náboženského života všetkých, prevláda v jeho prácach určite pozoruhodná črta nehy a radosti. Zdalo by

sa, že kontrastujú s tým, aký prísny bol voči sebe. Radosť a láska-vošť nepochádzajú z neho, ale z úprimnej dôvery v Boha, ktorú posilňoval ustavičnou modlitbou. K tomu sa pripája mimoriadna oddanosť Božej Matke, s akou sa stretávame aj u Alexie Le Clerc. U sestier Notre-Dame sa každá pravidelná denná činnosť začína a končí zvolaním „*Veni Sancte Spiritus* – Príď, Duchu Svätý“, zvolávaním Božej milosti. Keďže sestry boli v klauzúre, žiačky museli celý čas školskej dochádzky stráviť na internáte. Sestry im to uľahčovali svojou láskavosťou. Odlúčenie chránilo žiačky pred pokušeniami vonkajšieho sveta: vstúpia doň vyzbrojené zbožnosťou, bez frivolnosti a dôstojne. Fourier trvá na tomto pravidle, lebo z nich urobí ozajstné ženy schopné plniť svoju úlohu tam, kde ich osud zaveje. Fourier pripisoval veľký význam aj manželstvu a vôbec ho nepokladal za menej dôležité ako ostatné podmienky pre získanie spásy.

Marie-Claire Tihon sa ďalej usiluje poukázať na vernosť Kongregácie Notre-Dame Petrovi Fourierovi a Alexii Le Clerc, ktorá je neochvejná napriek tomu, že sa treba v ničom prispôsobovať meniacim sa časom. Prvotným zámerom zostáva: katechizovať a bezplatne vzdelávať chudobné dievčatá. S týmto zámerom vznikajú popri kláštorných školách aj školy, do ktorých denne dochádzajú zámožné dievčatá. Takáto štruktúra sa objavuje v ďalších početných kongregačných zariadeniach. Autorka nezabudne pripomenúť, že medzi množstvom posttridentských spoločností zameraných na vzdelávanie malo významné miesto aj niekoľko francúzskych. Mnoho pedagogických inovácií, ako aj simultánne vzdelávanie, možno nájsť v tej či onej kongregácii, či už sú od Nicolasa Barrého, ktorého spisy sú analogické s prácami Petra Fouriera, alebo od Jána Krstiteľa de La Salle. Peter Fourier síce obmedzil svoju činnosť na Lotrinsko a mal vplyv len na istý počet lotrinských kňazov, medzi nimi na Jeana-Baptistu Vatelota, no napriek tomu sa jeho myslenie, ako poznamenáva Marie-Claire Tihon, bude šíriť aj vďaka tejto hutnej knižočke po celom Francúzsku a ďalej, prostredníctvom rehoľníčok Notre-Dame.

FRANÇOISE MAYEUR

Úvod

„Kresťanská pedagogika predstavuje nesmierne rozmanité a jedinečné bohatstvo. Bude však treba ešte vykonať veľa práce, pretože spiritualita zakladateľov je síce všeobecne dobre známa, no ich samotné pedagogické myslenie také známe nie je a jeho štúdium sa zanedbáva.“ Tak sa vyjadril Guy Avanzini, keď v septembri roku 1955 uvádzal v Angers kolokvium, ktoré malo za cieľ ozrejniť jednotu a rozmanitosť kresťanských pedagogík, ktoré teoreticky aj prakticky rozvíjal od čias prvotnej Cirkvi až po dnešok pozoruhodný počet pedagógov. Niektorí z nich sú známi, no o niektorých vieme málo. Angerské kolokvium bolo prvou etapou, po ktorej čoskoro nasledovali ďalšie projekty: vyhlasovanie tém doktorských prác, kolokviá, vydanie *Slovníka kresťanských pedagogov*,¹ knižná edícia „Vedy o výchove“, ktorú viedol Guy Avanzini, u saleziánov Dona Bosca. Dnes rovnako ako včera tieto iniciatívy sledujú rovnaký cieľ: znovu prebudiť záujem o kresťanskú pedagogiku a podnietiť jej výskum. Dielo *Velký učitel sv. Peter Fourier*, sedemnásť titul, ktorý vychádza v edícii „Vedy o výchove,“ tento zámer bezo zbytku naplňuje.

Keď v júli 1997 Avanzini vyzval sestry Kongregácie Notre-Dame, aby napísali pre edíciu, ktorú rediguje, pedagogickú štúdiu o jej zakladateľovi, túžila som splniť jeho želanie. Nerobilo mi problém prijať projekt za svoj. Vďaka životopisu Petra Fouriera, ktorý mi vyšiel vo vydavateľstve Cerf v decembri 1997, som tohto obdivuhodného svätca dôkladne poznala. Chcela som ho ďalej spoznávať a angažovať sa spolu s ostatnými na novom výskumnom poli. Téma ma lákala. Na začiatku aj na konci svojej školskej dochádzky (boli to tie rozhodujúce roky), som bola žiačkou sestier Notre-Dame.

1 AVANCINI, GUY – CAILLEAU, RENÉ – AUDIC, ANNE-MARIE – PENISSON, PIERRE: *Dictionnaire historique de l'éducation chrétienne d'expression française*. Paris : Don Bosco, 2001.

Profitovala som z Fourierovej pedagogiky, hoci som si to neuvedomovala. Keď som potom vstúpila do Kongregácie Notre-Dame, počas viac ako štyridsať rokov svojej učiteľskej kariéry som sa, samozrejme, usilovala praktizovať rovnakú pedagogiku, no mám pocit, že som bola verná princípom môjho zakladateľa bez toho, aby som ich skutočne poznala. Túžba po ich poznaní ma predsa len hnala vpred. V roku 1956 som si na záver vysokoškolského štúdia na Filozofickej fakulte v Caen chcela vybrať ako tému diplomovej práce niektorý Fourierov spis, ale to mi zamietli a musela som sa uspokojiť s *Príručkou o výchove detí pripisovanou Plutarchovi...*² Peter Fourier sa vtedy ešte na univerzitu nedostal.

Bolo treba čakať na veľkolepé vydanie jeho *Korešpondencie* v Univerzitetnej tlačiarňi v Nancy v rokoch 1986 – 1991, aby sa oficiálne potvrdilo, že patrí do literárneho dedičstva Francúzska. Okolo sestier Hélène Derréal a Madeleine Cord'homme, ktoré boli učiteľkami podnikania, sa pod vedením univerzitných pedagógov ako René Tavernaux v Nancy, v Kongregácii rozšírilo úsilie o návrat k prameňom. Toto hnutie sa pridalo k línii Druhého vatikánskeho koncilu, ktorý žiada rehole, aby nanovo definovali a aktualizovali svoje poslanie a vlastné zameranie. Podnietilo sestry Notre-Dame skúmať vlastné archívy a zakladateľské listiny. Všetky boli nadšené, keď zistili, do akej miery sa v prvotnom nápade Petra Fouriera a Alexie Le Clerc spájala apoštolská odvaha s duchovnou silou. Vzdelávanie chápané v najširšom význame ako príspevok k rozvoju ľudskej osobnosti sa javilo dôležitejšie ako kedykoľvek predtým. Oslavy štvorstoročnice Kongregácie (1597 – 1997) nás utvrdili v tomto presvedčení. Podujatia, ktoré sa konali vo všetkých krajinách, kde sestry žijú, zasiahli tisícky účastníkov. Kolokvium na tému „Výchova – utopická úloha“ uzavrelo parížske oslavy a poslúžilo ako odrazový mostík pre nové výskumy, povzbudzované Vzdelávacím združením Alexie Le Clerc (AEAL), ktoré sa vo francúzskych školách považuje za garanta vernosti charizme zakladateľov. Všetky tieto okolnosti posilnili vo mne rozhodnutie napísať knihu o pedagogickom pôsobení Petra Fouriera.

On sám mi vo svojich spisoch poskytoval dostatok materiálu na takúto štúdiu. Najdôležitejším textom je tretia časť *Konštitú-*

2 *Traité sur l'éducation des enfants, attribué à Plutarque...*

cií, ktoré dáva svojim sestram v roku 1640. Nazval ju *O vzdelávaní svetských dievčat*³ a vysvetľuje v nej, ako majú sestry Notre-Dame, v tom čase uzavreté v klauzúre, bezplatne vzdelávať malé dievčatá, niektoré externe, niektoré na internátoch. Tento hlavný text, skutočný súhrn pedagogiky zakladateľa, by si zaslúžil hlbokú analýzu, ktorú by podľa môjho názoru malo nevyhnutne predchádzať pripomenutie jeho genézy a historického kontextu. Skutočne je nemožné znenazdania sa pustiť do textu zo 17. storočia poznačeného časom a okolnosťami svojho vzniku. Dejiny by mali poslúžiť ako filter. Pri rozlišovaní toho, čo je príznačné pre dané obdobie, sa lepšie odhalí prekvapivo moderný obsah Fourierovej pedagogiky.

Moje úsilie sa však nemalo zastaviť pri jeho smrti. Avanzini chcel dôkazy o jeho modernosti. Požiadal ma, aby som ukázala, ako sa Fourierove myšlienky aplikovali počas štyroch storočí, ktoré pedagogiky sa nimi inšpirovali, aký výchovný systém, verný tradícii a otvorený novinkám, zaviedla do škôl Kongregácia Notre-Dame. Od tohto momentu bolo jasné, že kompozícia mojej práce bude mať tri roviny. Chronologický postup zabezpečuje následnosť kapitol. Prvá časť sa usiluje v siedmich kapitolách ukázať faktory, ktoré Fouriera ovplyvnili vo vypracovaní pedagogickej doktríny. Sedem nasledujúcich kapitol, ktoré tvoria druhú časť, obsahuje výklad tejto náuky. Tretia časť pozostáva z troch kapitol, ktoré sa pokúšajú vystihnúť spôsob, akým sa jeho pedagogika uplatňovala v 18., 19. a 20. storočí.

Mala som chuť skôr „rozprávať“ než sa nútiť do abstraktných úvah, takže som sa usilovala dať svojmu dielu štýl rozprávania. Inšpirovali ma na to peripetie, ktoré sprevádzali Fourierove pedagogické pravidlá. Vďaka rozprávačskej forme som sa mohla zastaviť pri rozhodujúcich udalostiach, vykresliť postavy, ktoré zblízka či zďaleka pracovali na uvádzaní jeho myšlienok. Dostala som príležitosť skúmať významných pedagógov v priebehu storočí, a teda aj kapitol, a zisťovať, za čo vďaka lotrinskému svätcovi. Pri bádaní v archívoch som mala potešenie stretnúť v Európe i na iných kontinentoch sestry Notre-Dame, ktoré stále s veľkou horlivosťou učia

---

3 *De l'Instruction des filles séculières.*

bohaté aj chudobné deti. Osud škôl, na ktoré doliehajú dejinné pohromy, ma trápil, ale nezdal sa mi byť beznádejný. Tieto školy, ktoré neraz zanikli, ale vždy sa znovu zrodili, dokazujú životaschopnosť myšlienok Petra Fouriera, majstra vzdelávania.

Počas písania týchto stránok mi bolo dopriate stretnúť sa s učiteľkami Notre-Dame dychtivými poznať a aplikovať Fourierovu pedagogiku. Môžem teda konštatovať, že duchovné a vzdelávacie dedičstvo Kongregácie sa odovzdáva a prináša ovocie. Nie je iba vlastníctvom sestier a Cirkvi. Patrí všetkým tým, ktorí sa angažujú v práci s mládežou a čerpajú z neho podnety pre svoju činnosť. Im venujem túto knihu a ďakujem im, že svojím zápalom udržiavali moje nadšenie.

Skratky v odkazoch

- C. — *Correspondance (Korešpondencia)*. In: *Saint Pierre Fourier : sa Correspondance 1598-1640 (Svätý Peter Fourier – jeho korešpondencia 1598 – 1640)*. Zozbieraná, utriedená a označená Hélène Dérréalovou v spolupráci s Madeleine Cord'homme, 5 zväzkov, Nancy : Univerzitná tlačiareň v Nancy, 1986 – 1991. Skratka C., nasleduje číslo zväzku a strana.
- Ifš — *De l'Instruction des filles séculières (O vzdelávaní svetských dievčat)*, tretia časť *Konštitúcií z roku 1640*, text Petra Fouriera, modernizovaný text aj interpunkcia, označenie čísla kapitoly a článku. In: *Les vraies Constitutions des religieuses de la Congrégation de Notre Dame (Pravé Konštitúcie reholníčok Kongregácie de Notre Dame)*. Toul, 1694.
- Op. N.-D. — *Opuscules du B. P. Fourier concernant la Congrégation de Notre Dame (Diela B. P. Fouriera týkajúce sa Kongregácie de Notre Dame)*. Verdun, 1881.
Skratka Op. N.-D. a číslo strany.
- Op. N.-S. — *Opuscules de B. P. Fourier concernant la Congrégation de Notre-Sauveur (Diela B. P. Fouriera týkajúce sa Kongregácie Notre-Sauveur)*. 2 zv., Verdun, 1886 a 1889.
Skratka Op. N.-S. a číslo strany.
- Výž. — *Relation d'Alix Le Clerc (1576-1622) (Význanie Alexie Le Clerc [1576 – 1622])*. Text prezentovaný a publikovaný Kongregáciou Notre-Dame, 1990.
Skratka Výž. a číslo odseku.

I. Nezmazateľné dojmy z detstva

Hovorí sa, že tak ako pri narodení slávnych ľudí bdejú sudičky, ku kolíske budúceho svätca sa ponáhľajú nebešťania, aby ho zahrnuli darmi. Sklársky majster Gabriel Loire bol o tom tak silno presvedčený, že sa rozhodol ozdobiť mattaincourtskú baziliku výjavom, ktorý sa odohral pri narodení Petra Fouriera 30. novembra 1565. Žiarivými farbami vyobrazil novorodenca, ktorý už má svätožiaru, ako vystiera ruky k Panne Márii, čo kľačí vedľa neho. Nad kolískou stojí sv. Augustín. S mitrou na hlave, berlou v ruke a planúcim srdcom v hrudi žehná dieťaťku. V pozadí je zobrazená mirecourtská krstiteľnica. V skratke je tu vlastne zachytený celý život sv. Petra Fouriera: milosť krstu, ktorá prinesie ovocie svätosti pre celú Cirkev, oddanosť Matke Božej, ktorá bude inšpirovať jeho tvorbu, náklonnosť k sv. Augustínovi, pôvodcovi jeho apoštolského poslania. Takíto ochrancovia zaistia chlapčekom skvelý vstup do života. Peter bude naozaj už v detstve veľmi nadaný a svoje dary bude rozvíjať, aby z neho urobili veľkého vychovávateľa. Už v prvých rokoch sa všetko obráti v jeho prospech: doba, krajina, rodné mesto, rodina.

Nová éra

Mal šťastie už v tom, že sa narodil v 16. storočí, v čase, keď geniózne objavy, o ktorých sa ľudia dozvedali vďaka novým informačným prostriedkom, podnecujú na Západe intenzívnu mysliteľskú aj hospodársku aktivitu. Táto nová éra sa označuje slovom renesancia. Ide o slovo, ktoré je nesprávne v tom zmysle, že akoby pretŕhalo puto s predchádzajúcou epochou a posielala stredovek na smetisko dejín. To slovo je však správne, ak berieme do úvahy, že časť ľudstva sa odvrátila od svojej minulosti a vydala sa na cesty do neznáma,

čo sa otvárali na rozšírenom obzore. Vynález buzoly a trojstažňovej plachetnice – karavely nasmeruje moreplavcov do Indie a Ameriky, čím sa potvrdí, že Zem je guľatá. Táto Zem prestala byť stredom sveta, odkedy Kopernik dokázal, že sa točí okolo Slnka. Odvtedy človek nie je kráľom vesmíru, ale narastá jeho záujem skúmať ho. Ďaleké cesty objavujú iné mravy, stretnutie s „dobrým divochom“ vyvoláva úvahu o nových otázkach: prvotné dobro človeka, spása neveriacich, dobývanie objavených území...

Antická vzdelanosť zároveň obnovuje poznanie človeka. Učenci, ktorí siahajú po gréckej a rímskej literatúre, sa neuspokojujú s tým, že pomocou filológie a dejín objasňujú význam textov. Prístupujú k starovekým dielam ako umelci vnímaví na krásu tvaru, najmä u človeka, usilujúci sa obohatiť svoju skúsenosť o trvalú pravdu, ktorá je pravdou o človeku. Títo bádatelia v oblasti humanity¹ sa nazývajú humanistami a vedy, ktoré vyučujú, sa volajú humanitnými vedami – sú schopné urobiť „humánnejšími“ tých, ktorí ich študujú, a urobiť z nich svetoobčanov.² „To, čo píšeme, nepíšeme pre seba, ale pre ľudstvo,“ hovorieval jeden z nich. Títo humanisti, ktorí mali k dispozícii nový vynález – kníhlač, ponúkajú stále širšiemu a rozmanitejšiemu publiku umenie žiť.

Vychovávateľia sa predovšetkým usilujú formovať diéta podľa svojej koncepcie človeka. Preto je kultúrna revolúcia, ktorá prepukne v 16. storočí, sprevádzaná pedagogickou revolúciou.³ Humanistické školy nahrádzajú školy scholastické, ktorých bývalí žiaci vypovedajú o ich nedostatkoch: neznalosť, brutalita, verbalizmus. Renesančný básnik Clement Marot hovorí o niekdajších regentoch ako o „veľkých zvieratách“ a Budé tvrdí, že „deti sa zo všetkého najlepšie naučili trpezlivo znášať bitku“. Erazmus Rotterdamský sa rozhorčuje, že „neľútostný fúzač“ sa vydáva za „bezúhonného učiteľa“. No a François Rabelais, ten vyjadruje svoje nadšenie pre pokrok v poznaní v slávnom liste, ktorý píše jeho hrdina Gargantua

1 Prvý význam z lat. *humanitas* – čo je vlastné človeku.

2 Pojomom *les humanités* nazývame aj *litterae humaniores* – humanitné štúdiá. Za svetoobčana sa vyhlasuje francúzsky mysliteľ Michel de Montaigne.

3 Výraz je od François Lebruna z diela *Histoire générale de l'insegnement et de l'éducation en France (Všeobecné dejiny vzdelávania a výchovy vo Francúzsku)*. Paríž, 1981, zv. II., s. 173.

svojmu synovi Pantagruelovi: „Teraz sú obnovené všetky disciplíny, všetky jazyky... tlačé také elegantné a tak správne používané, vynájdené v našich časoch Božím vnuknutím... Svet je plný múdrych ľudí, veľmi učených domácich učiteľov, veľmi bohatých knižníc... Teraz vidím darebákov, katov, dobrodruhov, chrapúňov učenejších, ako boli učiteľia a kazatelia mojich čias. Čo na to povedať? Ženy a dievčatá túžili po tejto chváloreči a nebeskej manne dobrého učenia...“ Povedali by sme, že preháňa? Nie, lebo keď sa v roku 1534 objaví tento list, „veľmi učených vychovávateľia“ a tlačené knihy práve obnovujú vzdelávanie. A blíži sa čas, keď aj ženy a dievčatá budú mať prístup k vzdelávaniu. Pretože priekopníci ako Peter Fourier, vedomí si potrieb svojich čias, otvorili verejné ľudové školy, kam budú čoskoro prúdiť zástupy dievčat.

Ďalšou priaznivou okolnosťou pri narodení Petra Fouriera bola katolícka reforma. V rozhodujúcej chvíli v polovici 16. storočia sa Rímska cirkev vzchopila a usilovala sa nájsť svoju pravú tvár. Kresťanstvo v tom čase preslávili skutoční iniciátori tohto obrodného hnutia, svätci, ktorých bola celá plejáda. Peter z Alcantary (1499 – 1562), Anton Mária Zaccharia (1502 – 1539), Filip Néri (1515 – 1595), ak chceme menovať aspoň niektorých, šíria spiritualitu zameranú na poznávanie Boha a na službu ľuďom. Terézia Avilská (1515 – 1582) a Ján z Kríža (1542 – 1591) reformujú karmelitánov v Španielsku, zatiaľ čo Ignác z Loyoly (1491 – 1556) zakladá Spoločnosť Ježišovú a formuje svojich spoločníkov, aby po celom svete vykonávali apoštolát, v ktorom má práve vzdelávanie privilegované miesto. Angela Merici (1474 – 1540) zhromažďuje v Taliansku prvé uršulínky, ktoré učia dievčatá náboženstvo v nedeľných školách. Požiadavka reformy v Cirkvi sa všade chápe ako požiadavka vzdelávania, podľa zásady, že kresťan nemôže dosiahnuť spásu, ak nemá aspoň minimum vedomostí. Panuje mienka, že nielen klerici musia byť vzdelaní, aby mali prístup k Svätému písmu a mohli so ctou plniť svoje poslanie, aj laici majú byť osvietení náukou viery. Ide tu o ich spásu a spásu spoločnosti.

Takýmito myšlienkami sú predchnuté Fourierove časy, bolo ich takpovediac cítiť vo vzduchu, ktorý ako dieťa dýchal. Ich šanca na úspech sa zvýšila, pretože smerovanie katolíckej reformy oficiálne

formulovali aj dekréty Tridentského koncilu. Koncil bol zvolaný v roku 1545 a skončil sa v roku 1563, dva roky pred narodením Petra Fouriera. A zatiaľ čo Francúzsko v mene svojich galikánskych slobôd odmieta zverejnenie koncilových dekrétov, v Lotrinsku v roku 1564 vychádza ich prvé vydanie vo frankofónnych krajinách. Z týchto textov bude mattaincourtský kňaz čerpať hlbokú inšpiráciu pre svoje pastoračné pôsobenie až do tej miery, že si vyslúži miesto medzi najhorlivejšími misionármi protireformácie.⁴ Dodajme však k tomuto titulu vysvetlenie, ktoré si vyžaduje výraz „protireformácia“. Katolíci sa totiž jednak angažovali na ceste obnovy už dávno pred luteránskou reformáciou, a na druhej strane ich prvotným zámerom nebolo brojiť proti protestantom. Ak je pravdou, že vo Fourierových časoch sa najmä v oblasti vzdelávania rozvinula defenzívna stratégia, jeho koncepcia vonkoncom nepripomína nejakú zbraň namierenú proti heréze. Práve naopak, otvára školy deťom luteránov a chce, aby učiteľky rešpektovali ich vieru. Je to lekcia tolerancie, ktorá ho ukazuje ako súčasníka mimoriadne významnej udalosti: má tridsaťtri rokov, keď v roku 1598 Nantský edikt priznáva protestantom slobodu náboženského vyznania.

Krajina na pomedzí

Môže sa javiť zvláštne, ak považujeme za výhodu, že Peter Fourier sa narodil v krajine na pomedzí, ktorej zemepisná poloha je známa ako mimoriadne nepriaznivá. Dejiny však hovoria jasne: poloha nebola pre Lotrinsko vždy iba nevýhodou. Iste, počiatky boli zlé. O tento úzky pás zeme tiahnuci sa medzi Frise a Sicile súperili jeho dvaja susedia – Karol II. na západe a Ľudovít II. Nemec na východe. Trvalo to od čias, keď sa podľa Lotára II., ktorému krajina

4 Životopis, ktorý napísala o Petrovi Fourierovi Héléne Derréal, sa volá práve *Un missionnaire de la Contre-Réforme (Misionár protireformácie*. Paríž : Plon, 1965). Treba však povedať, že autorka svätca nikdy nepredstavuje ako bojovníka proti heréze, pretože by tak skrátka nepodala pravdivý obraz jeho osobnosti. Povedzme, že jeden z najkrajších Fourierových titulov znie „svetlo a pionier katolíckej reformy“. V roku 1965, keď sa končil Druhý vatikánsky koncil a keď sa oslavovalo štvorsté výročie narodenia Petra Fouriera, sa o ňom Mons. Blanchet vyjadroval ako o „pokoncilovom vodcovi“.

pripadla v 9. storočí, nazývala Lotaringiou. Potom počas celého stredoveku patril do germánskej Rímskej ríše, slúžil ako bojové pole veľkým feudálom, ktorí viedli vojny medzi sebou a proti cisárovi. A keď si víťazi nasýtení bojom delili územie, vytvorili Lotrinské vojvodstvo, grófstvo Bar, Vaudémont a Luxembourg, zatiaľ čo biskupi v tom istom čase transformujú svoje panstvá na skutočné cirkevné kniežatstvá, ktorými sa stanú biskupstvá Mety, Toul a Verdun. Francúzsko malo na ne zálusk, obsadilo ich v roku 1552, potom sa tam postupne usadilo.⁵ Ale už o desať rokov skôr Karol V. prerušil zväzky, ktoré viazali Lotrinsko so Svätou ríšou. Odvtedy vojvodstvo vystupovalo ako suverénny štát a prestíž jeho vojvodov neprestávala rásť. Vojvodovia Anton (1508 – 1544), František I. (1544 – 1545), Karol III. (1545 – 1608), Henrich II. (1608 – 1624) po štyri generácie zabezpečovali prosperitu krajiny do takej miery, že obdobie ich vládnutia sa označuje ako zlatý vek.

Vtedy sa postavenie Lotrinska⁶ javilo ako priaznivé, lebo ak v pohnutých dobách znášalo údery konfliktov, v ktorých sa zmietali jeho susedia, v mierových časoch ponúkalo miesto na obchodnú výmenu a kontakty. Dlhé údolia riek Meurthe, Moselle a Meuse ho predurčovali na výmeny medzi severom a juhom a rušná obchodná cesta, ktorá spájala Štrasburg na východe s Parížom na západe, prechádzala jeho obchodnými strediskami: Lunéville, Saint-Nicolas-de Port, Nancy, Toul a Bar-le-Duc. Z polohy na najkratšej ceste medzi Antverpami a Milánom, medzi Frankfurtom a Lyonom malo Lotrinsko osov vo forme odbytu svojich tovarov, najmä dreva, skla, papiera a súkna. A toto medzinárodné obchodovanie bolo prospešné aj preto, lebo s tovarom prinášali obchodníci nový životný štýl a myslenie. Šírili sa myšlienky. Vznikali nové smery a je zaujímavé vidieť, že Lotrinčania boli ďaleko od toho, aby sa nimi dali zaplaviť. Vyberali si s rozvahou. Počas renesancie sa tamojší umelci, či už maliari, sochári, alebo architekti, otvárali pre rýnske a talianske umenie bez toho, aby popierali svoj vlastný pôvod. Svedčia o tom napríklad diela Ligiera Richiera a Vojvodský palác v Nancy.

5 Francúzskymi sa stanú až v roku 1648.

6 Slovo Lotrinsko treba vnímať tu aj potom v jeho najširšom zmysle, ktorý značí Lotrinské vojvodstvo, Barrois, *mouvant* aj *non mouvant* (kde Francúzsko uplatňuje alebo neuplatňuje lénnu závislosť), a Trojbiskupstvo.

Vo veciach viery však Lotrinčania nepopustia. Lotrinsko, situované medzi Nemeckom, silne zasiahnutým luteranizmom, a francúzskym kráľovstvom, kde sa výrazne presadil kalvinizmus, zostáva katolíckou pôdou a jeho vojvodovia na to energicky dohliadajú. V roku 1525 vojvoda Anton zastavil postup luteranizmu ku francúzsky hovoriacim krajinám, keď zvíťazil v Saverne nad sedliackou armádou. Lotrinsko sa presadzuje ako bašta pravovernosti a šíri sa názor, že vojvoda dostal od Boha prozreteľnosťnú úlohu. Tak ako jeho predchodca Godefroy de Bouillon kedysi oslobodil Kristov hrob a prinútil na ústup islam, aj on mal, tvárou v tvár protestantskej heréze brániť a šíriť katolícku vieru. Samozrejme, historická kritika nezabudla koncom 16. storočia šíriť nesprávne rodokmene, o ktoré sa opierali lotrinskí vojvodovia, aby sa domáhali rovnakého poslania. Na tom však málo záleží, pretože oni skutočne konali ako obrancovia katolicizmu. Jedným z najkrajších výsledkov tohto duchovného úsilia je Univerzita v Pont-à-Mousson, na ktorej mladého Fouriera zasväcovali do princípov katolíckej reformy.

Vidíme, že nie je jedno, či sa narodil v skvelom období dejín Lotrinska, v čase, keď ono naplno realizuje svoje poslanie krajiny na pomedzí: nielen ako križovatka obchodných ciest a ideí, ale aj ako bašta katolicizmu, akýsi svorník na „katolíckej klenbe“⁷, ktorú tvorili štáty verné Rímskej cirkvi – Toskánsko, Milánsko, Savojsko, niektoré švajčiarske kantóny, Franche-Compté a Holandsko. Tento kontrast bol ešte nápadnejší v posledných rokoch jeho života, keď tridsaťročná vojna zdevastovala Lotrinsko, ktoré za to, že je krajinou na pomedzí, tentokrát draho zaplatilo...

Mesto obchodníkov

Mestečko Mirecourt je dosť osobité na to, aby hlboko poznačilo osobnosť mladého Petra Fouriera. Sídlo jedného z troch hlavných lotrinských súdov, filiálka Nancy, hlavného mesta vojvodstva, sa preslávilo obchodovaním so súknom a jeho vývozom do zahraničia. Dve a pol tisícky tamojších obyvateľov predstavujú

⁷ K zmienke o „katolíckej klenbe“ pozr. TAVENEAUX, RENÉ: „Les prémices de la Réforme tridentine“ (Premisy tridentskej reformy). In: *Revue d'histoire de l'Église de France (Revue o dejinách Cirkvi vo Francúzsku)*, diel LXXV., 1989, s. 206n.

zaujímavú škálu vtedajšej lotrinskej spoločnosti, veľmi pestrú, pokiaľ ide o spoločenské vrstvy, ale vzájomne solidárnu. Tých, ktorí sa v meste narodili alebo v ňom uzavreli manželstvo, nazývaných „mirecourtští mešťania“, spája s tými, ktorí sa o tento titul uchádzajú, ale zatiaľ sú len „trhovníkmi“ prichádzajúcimi zvonka, duch spolupatričnosti. Trhovníci dúfajú, že sa tohto titulu niekedy stanú hodni. Väčšinu obyvateľov tvoria obchodníci, ktorí chodievajú cez hory-doly na trhy do Ženevy, Štrasburgu, Champagne, Flámska predávať súkno. Cez savojské údolia Tarentaise alebo Maurienne sa dostanú až do Talianska, kde sa v Turíne napoja na lyonskú cestu. Tieto cesty bývali nebezpečné a mladý Fourier sa nepochybne neraz rozčítal pri rozprávaní niektorého z nešťastníkov, ktorým zloději ukradli kone a tovar. V každom prípade si zvykol už v detstve hľadiť ďalej než na miestnu zvonicu a veľmi skoro nadobudol pocit, že býva v krajine otvorenej do Európy. Neskôr nebude váhať posilať svoje sestry otvárať školy „smerom k oceánu“. Kláštory Notre-Dame sa o päťdesiat rokov neskôr budú týčiť popri veľmi dobre známých obchodných cestách do Normandie cez Champagne.⁸

Pierre sa vo svojom rodnom meste naučí vážiť si vlastnosti žien, pretože manželky tam zastupovali hlavy rodiny a viedli podniky, kým muži boli na ďalekých cestách. Ony u notárov podpisujú zmluvy, obchodujú a zveľaďujú majetok. So znalosťami žien v spravovaní obchodných záležitostí bude Pierre vedieť jedného dňa počítať. Ako zakladateľ školskej rehole predvídal, že sa bude musieť venovať aj odbornému vzdelávaniu dievčat a vo svojich listoch, adresovaných sestrám, ktoré chceli založiť dom, upozorňoval na ťažké úlohy, pri plnení ktorých sa im zídu dobré obchodné znalosti.

Všetkým tým, čo sa vedia dívať, otvára Mirecourt široký priestor na pozorovanie. Je v ňom badateľná autorita vojvodu, lebo jeho výsosť tam má bezvýhradnú súdnu moc. V ostatných záležitostiach sa veci dejú vo veľkej miere demokraticky, ako sa patrí na mesto vybavené listinou bezcolného obchodu z r. 1237. Mirecourtania (tak sa

8 Ide o kláštory v mestách Châlons (1613), Bar-le-Duc (1918), Mirecourt (1619), Vitry-le-Francois (1623), Troyes (1628), Remeš (1634), Carentan (1635), Bernay (1638), Caudebec (1639), Vernon (1639) Rouen (1634), Honfleur (1651), Gournay (1655).

volajú obyvatelia) sa tešia zo širokých právomocí: volia si starostu, konšelov, ktorých hlavnou úlohou je zaručiť bezpečnosť občanov. Lebo hoci panuje mier, hrozby pretrvávajú a bdelosť musí byť. Každý večer treba zatvárať brány, nechať vojsť len pocestných s priespuškou a uistiť sa, že netrpia nejakou nákazlivou chorobou. Jeden z mestských strážnikov má špeciálnu úlohu – vyháňať tulákov. Vyhláškami sa upravuje nosenie hákovnice, správanie sa v tavernách a kabaretoch, ako aj trestanie kliatia. Keď Peter Fourier vykonával v Mattaincourte občianske funkcie spojené s úlohou farára, zužitkoval spomienky na to, ako mali veci zariadené v jeho rodnom meste. Prevzal stadiál najmä organizovanie pomoci núdznym, ktorých bolo v týchto časoch hojne. Mesto ich sčítavalo, poskytovalo na ich potreby tretinu z pokút mestskej polície a každý mesiac určovalo mešťanov, ktorí rad zaradom organizovali pre nich zbierky v kostole, zhromažďovali dary a im odkázané dedičstvá. Svetské a náboženské organizácie boli teda úzko prepojené. Každý týždeň sa prerozdeľovala poživeň pre charitné domy, pričom ich pomenovanie treba chápať v kresťanskom význame tohto slova. V nich, ako aj v nemocnici na Hornej ulici malý Peter spoznával biedu chudobných a navždy im otvoril svoje srdce.

Určite nemal klapky na očiach a rád premýšľal o veciach, ktoré vídal. V beatifikačnom spise⁹ sa píše, že jedného dňa, ešte bol mladý, spozoroval na súde pod piliermi tržnice „advokáta, ktorý mal vybaviť za deň viac záležitostí ako by mu právne formality umožnili vybaviť za jeden rok“. Na základe tohto výjavu dostal neskôr nápad založiť združenie dobrovoľných advokátov, ktorí by rýchle a pokiaľ možno zmierlivo riešili všetky spory tak, aby sa hnevníci vyhli zvyčajne nekonečným a drahým procesom, ktoré ich neraz privedli na mizinu. Aj keď je táto spomienka na jeho mladosť ojedinelá, je vzácna a dovoľuje nám domnievať sa, že príklad rodného mesta Petra Fouriera hlboko poznačil aj v mnohých ďalších ohľadoch.

⁹ *Acta Beatificationis* sú spisy procesu blahorečenia zachytené vo dvoch objemných zväzkoch – *in folio*. Knižnica v Nancy, Vatikánske archívy a Francúzska národná knižnica ich majú po jednom exemplári.

Vzorová rodina

O vplyve jeho rodiny vieme toho viac. Môžeme teda konštatovať, že pedagogické princípy, ktoré neskôr naformuluje, sú v hojnej miere inšpirované výchovou, ktorú dostal ako dieťa vo vlastnej rodine.

Rodina Petra Fouriera sa vôbec nepodobá do seba uzavretému mikrokozmu. Skôr ju možno porovnať s mohutným, košatým a úrodným stromom. Hovorí sa, že s lotrinskou pôdou bola zrastená od čias starého otca Demenga Fouriera (ale nepochybne oveľa dlhšie), sedliaka,¹⁰ čo sa usadil v Xaronvale a ktorý s hlbokou spätosťou s lotrinskou vlasťou vstępuje potomkom bezvýhradnú oddanosť jej vojvodom. Preto nás vôbec neprekvapuje, že medzi vnúčatami starého otca nachádzame sesternice Petra Fouriera vydaté za významných dvoranov, ktorých povýšil do šľachtického stavu vojvoda Karol IV. Dominik Fourier, svätcov strýko, sa oženil s Michelle Guérin, ktorú vojvodkyňa Klaudia, manželka vojvodu Karola III., vybrala za pestúнку pre svoju dcéru Kristínu, budúcu veľkovojvodkyňu Toskánska a Florencie. Dominik sa stal šľachticom v roku 1591 a dlho si ho mýlili so svätcovým otcom, ktorý sa tiež volal Dominik, alebo lepšie, po lotrinsky Demenge.¹¹ Z Xaronvalu sa Fourierovci rozšíria do Nomeny a do Mirecourtu, kde si odovzdávajú čnosti zdedené po predkoch. Nachádzame ich venovať sa „veciam verejným“ ako starostu, mestského radcu alebo generálporučíka. Poniektorí sú mužmi zákona, viacerí sú obchodníci, predavači ľanového plátna, súkna, mäsa, iní chovajú dobytok a je medzi nimi aj niekoľko bankárov dosť bohatých na to, aby mohli poskytovať úvery. Všetci vychovávajú veľa detí, ktoré sú popri všetkom ich majetku najvzácnejším Božím darom, ako to bude učiť Peter Fourier s odkazom na sv. Gregora Nazianskeho.¹² Ot-

10 Sedliak alebo farmár je vlastník pôdy, ktorý má na jej obrábanie pluhu, kone, hospodársky inventár a kapitál. Je teda relatívne bohatý.

11 O rodine Petra Fouriera porov. spoľahlivé odborné výskumy vedené abbém de Conneville v r. 1985 a publikované v *Revue des Cercles généalogiques de Lorraine* (Časopis lotrinského genealogického krúžku), č. 105, september 1997.

12 *Op. N.-S.*, 2. diel, „Éducation sainte que les pères et mères doivent à leurs enfants“ (Svätá výchova, ktorú sú otcovia a matky dlžní svojim deťom), s. 536

covia rodín, ktorí ovdoveli, neotálajú s novou ženbou, aby zdvojnásobiac otcovský zväzok zabezpečili rodinnú súdržnosť.

Demenge Fourier sa nevyhne tomuto pravidlu: postupne sa ožení s dvomi ženami menom Anna, takže Peter, narodený 30. novembra 1565, a jeho brat Jean majú podľa všetkého za matku Anne Hacquart, zatiaľ čo dve ďalšie deti, Jacques a Marie, sa narodili v druhom manželstve. Svätcova korešpondencia so sestrou, bratmi, bratrancami a synovcami svedčí o dôverných rodinných putách. On sám sa s tým zdôveruje v liste z 31. augusta 1640, v roku svojho úmrtia: „Máme to v povahe a ako nositelia spoločného dedičstva máme milovať jeden druhého dokonalou láskou podľa príkladu našich zbožných predkov.“ Zväzky vzájomnej lásky teda tvoria neoddeliteľnú súčasť rodinného dedičstva. Spomienka na šťastnú rodinu plnú lásky zostane v Petrovi po celý život a vo svojom výchovnom diele sa bude na ňu odvolávať. Je prirodzené predpokladať, že túžil zabezpečiť aj iným deťom šťastie, ktoré poznal sám od svojho útleho veku.

Jeho otec Demenge Fourier je pozoruhodná osobnosť. Pustí sa do obchodovania so súknom a patrí do Bratstva (cechu) súkenníkov, v ktorom v rokoch 1579 – 1581 zastáva funkciu cechmajstra. Musí teda zapisovať nových tovarišov (zo sedemnástich, ktorí boli prijatí do bratstva v roku 1591, boli dvanásť cudzinci), kontrolovať výrobu súkna, trestať nedostatky a uistiť sa, že látky sa nedostanú do predaja bez označenia pečatou jeho výsosti. Doma má jedného alebo dvoch učňov, ktorých niekoľko rokov priuča tajomstvám remesla. Pre Petra sú tieto lekcie tiež istotne osožné a dobre si všíma niektoré črty bohatej osobnosti svojho otca: zdravý rozum, praktického ducha, odvahu a svedomitosť v práci. Keďže pre mirecourtských obchodníkov obchod je obchod, Otec z Mattaincourtu bude poznať hodnotu peňazí. Prejaví sa ako presný, metodický, v zmluvách dokonca punktičkársky, ale nikdy nie škriepny.

Bez pátra Jeana Bedela, prvého životopisca Pierra Fouriera, by sme o detstve budúceho svätca nevedeli nič.¹³ Hodnota týchto

13 BEDEL, JEAN: *La vie de Très R. P. Fourier, dit vulgairement le Père de Mattaincourt, réformateur et général des chanoines réguliers de la Congrégation de Notre-Sauveur et instituteur des religieuses de la Congrégation de Notre-Dame (Život veľadôstojného P. Fouriera, ľudovo nazývaného Otec z Mattaincourtu, reformátora a generála*

svedectiev, často útržkovitých, neúplných, je však otázna, pretože autor, ktorý ich zozbieral, je podozrivý z bezhraničného obdivu voči svojmu hrdinovi a hovorí o ňom veľmi okázalým štýlom. Ohľadom témy, ktorá nás zaujíma, si však zasluhuje istú mieru dôvery, lebo tvrdí, že sa drží slov vyslovených priamo ústami otca Fouriera. Zaznamenáva napríklad pôvabnú scénu, keď vidíme svätca už starého, obklopeného deťmi, ktoré sa k nemu zbehli, aj keď očakávali pokarhanie. Starcov hlas je však mierny a dojatý. Hovorí im: „Veľmi dobre si pamätám, ako mi môj otec, keď som bol malý chlapec, ešte menší ako ste vy, hovorieval...“ Nasledujú poučenia o slušnom správaní, stolovaní a o nebezpečenstve vtipkovania na cudzí účet pred neznámymi, ktorí, nevediac, že ide o žart, budú nenávidieť toho, z ktorého si utahujeme. Bedel má pravdu, keď obdivuje syna, „že si zachoval až do neskorej staroby prikázania, ktorých sa mu dostávalo už od kolísky,“ a otca, ktorý svojim deťom vštepoval pravidlá dobrého správania plného jemnosti.

Celý život Fourierovcov inšpiruje kresťanská viera a ich ľudským vlastnostiam dáva rozmer svätosti. Bedel predstavuje Demenga „ako neochvejného Tobiáša, ktorý by radšej zniesol hada na prsiach než hriech v rodine“. Taký otec, planúci absolútnou láskou, mohol predurčiť svojho prvorodeného syna len na službu oltáru, dodáva životopisec, ponúknuť ho Bohu ako prvotinu. O Petrovej budúcnosti by podľa zvyklostí tých čias mohol rozhodnúť aj sám, dokonca bez toho, aby to s ním konzultoval. My ho vidíme, ako sa usiluje spoznať najprv sklony dieťaťa. A čo spozoruje? Chlapček sa rád modlí. Raz sa utiahne do ticha akéhosi oratória, ktoré si vytvoril. Inokedy sa hrá „na kňaza“ a napodobňuje, čo videl a počul v kostole. Opakuje kázne, pridáva k nim svoje vlastné a všetci dospievajú k záveru: „To dieťa bude veľkým kazateľom.“ Len Demenge o tom nie je presvedčený, hovorí Bedel. Radšej by mal v rodine „dobrého obuvníka než zlého duchovného“. Preto naďalej sleduje syna a čoskoro v ňom objaví nezvratný znak jeho povolania, mimoriadnu čistotu, ktorú Bedel vykresľuje ako „panenskú nevinnosť,

---

regulovaných kanonikov Kongregácie Notre-Sauveur a zakladateľa sestier Kongregácie Notre-Dame). Paríž : Piquet, 1645. Druhé revidované, rozšírené a samostatným autorom komentované vydanie. Pont-à-Mousson : Guillère, 1656. Znovu vytlačené v Mirecourte v roku 1869.

nepopísaný list plný očakávaní, pripravený prijať farby všetkých čností“. Čo sa týka učenlivosti, ďalšej čnosti nevyhnutnej pre budúceho kňaza, tá predpokladá u dieťaťa intelektuálne schopnosti, ktoré ukáže len štúdium. Túto diagnostiku zverí Demenge múdrejším, ako je on. „Len čo dieťa začalo džavotať,“ hovorí Bedel, „posiela ho do mestských škôl, kde sa naučí všetko, čo bude potrebovať, aby mohol ďalej študovať.“ Takto sa Peter už ako veľmi malé dieťa napája z prameňov poznania.